

2016-04-04

Mårten Larsson
marten.larsson@skogsindustrierna.org
08-762 79 72
070-352 79 72

Miljö- och energidepartementet

Diarienummer: M2015/04264/Ee

Remissvar från Skogsindustrierna angående Energimyndighetens ”Helhetssyn är nyckeln – Strategi för forskning och innovation på energiområdet 2017-2020”

Skogsindustrierna tackar för möjligheten att ge synpunkter och lämnar följande yttrande.

SAMMANFATTNING

Skogsindustrierna:

- Anser att Energimyndighetens (STEM) anslag, där helhetssyn är nyckeln för att ta fram en forsknings- och innovationsstrategi för energisystemet, är rätt, men att strategin är svåröverblickbar och komplex
- Hävdar att STEM i sitt vidare arbete med strategin måste prioritera:
 - Att elsystemet fortsatt är stabilt med en konkurrenskraftig systemkostnad och lågt klimatavtryck
 - Att bioenergens roll fortsatt kan utvecklas inom kraft, värme och drivmedel, men att det inte sker på bekostnad av skogsindustrins råvaruförsörjning
 - Att energieffektivitet fortsatt stimuleras
 - Att innovation av nya biobaserade produkter är i fokus
- Tillstyrker STEM:s förslag om att ökade insatserna för energiforskning och –innovation och höjning av energiforskningsanslaget.
-

ENERGIMYNDIGHETENS ANSLAG OM HELHETSSYN ÄR RÄTT, MEN STRATEGIN ÄR SVÅRÖVERBLICKBAR OCH KOMPLEX

Energisystemet består av en stor andel delsystem, vilka interagerar med varandra inom områden som exempelvis kraft, värme, energieffektivisering och drivmedel. Våra medlemmars produktionsanläggningar är levande exempel på denna komplexitet. Deras primära syften är givetvis att producera biobaserade produkter, men anläggningarna är också stora ”energifabriker”, där bi- och restprodukter tas till vara på ett resurseffektivt sätt. Det handlar till exempel om produktion av biobaserad värme och el för eget bruk, men också försäljning av restvärme till närliggande fjärrvärmenät, grön el till nätet och biobränslen till externa köpare. Det finns också ett växande intresse hos allt fler medlemmar för produktion av drivmedel.

Våra medlemmar har stor erfarenhet av att en helhetssyn är ett måste för att få dessa komplexa system att fungera – att suboptimera för en av delarna leder oftast till avsevärt sämre totalresultat - och vi välkomnar därför att STEMS anslår samma typ av perspektiv för sin strategi. Vi måste dock erkänna att vi upplever strategidokumentet som något svåröverblickbart med sin indelning i utmaningar respektive temaområden. För att till exempel få ett grepp om alla industrianknutna prioriteringar krävs en hel del ”korsläsning”. Detta gör att kommentarer och synpunkter på helheten är svåra att sammanfatta, varför Skogsindustrierna har valt att prioritera fyra områden: elsystemet; bioenergens potential; resurseffektivitet och innovationer.

ETT STABILT ELSYSTEM MED KONKURRENSKRAFTIG SYSTEMKOSTNAD OCH LÅGT KLIMATAVTRYCK ÄR A OCH O

Skogsindustrin är den mest elintensiva industrin i Sverige. El är en viktig insatsvara, vilken våra medlemmar förädlar till högkvalitativa produkter. Om elförsörjningen fallerar eller om elen är av dålig kvalitet (det vill säga att frekvensen varierar utanför spannet 50 +/- 0,1 Hz) påverkar detta omedelbart våra medlemmars möjligheter att producera. Det innebär också att utrustning skadas och går sönder. Skogsindustrin säljer sina produkter på globala marknader, där priserna sätts i en tuff internationell konkurrens. Det är därför oerhört viktigt att Sverige bevarar den komparativa fördel vi har av lägre systemkostnad för el – det vill säga elpris, nättariffer och skatter – än många av våra konkurrentländer. Den svenska elproduktionen är idag 98 % fossilfri, vilket innebär produkter tillverkade med klimatsmart, svensk el bidrar till att skapa en global klimatnytta när de används i nästa steg i förädlingskedjan.

Skogsindustrierna anser att fortsatt forskning och innovation gällande elsystemet bör fokuseras på att:

- Fossilfrihet är ledstjärnan, inte förnybarhet, eftersom det svenska systemet redan är klimatsmart framförallt tack vare stor produktion av vatten- och kärnkraft

- Stegvis utveckla det kraftsystem vi redan har idag i Sverige, istället för att ha som fokus att driva fram en radikal, stor omställning
- Det är systemlösningar som måste prioriteras, det vill säga hur olika kraftslag och överförings- och lagringstekniker samverkar till en helhet
- Utvärdera vilka planerbara typer av kraftproduktion, som bäst lämpar sig för att ersätta nuvarande kärnkraft när den når sin tekniska livslängd
- Vara teknikneutral och inte utesluta mogna tekniker, till exempel miljöförbättringar i vattenkraften eller utveckling av kärnkraft
- Finna lösningar, som ger lägsta möjliga systemkostnad för samhället och elanvändarna
- Möta utmaningen att kunna upprätthålla effektbalansen vid alla tillfällen
- Belysa risker och möjligheter med nya elmarknadsmodeller

BIOENERGINS ROLL MÅSTE FORTSATT UTVECKLAS

Sverige står liksom resten av världen inför en stor utmaning att ställa om mot en hållbar energiförsörjning. Skogsindustrin är redan nu Sveriges största användare och producent av hållbar bioenergi. Den största klimatnyttan bidrar våra medlemmar dock med förnybara material som kan ersätta mer fossilbaserade alternativ samtidigt som det efter återanvändning och återvinning i sig blir bioenergi. Skogsindustrin är inriktade på att bidra med dagens förnybara produkter liksom nya material, nya former av biokemi liksom nya effektiva biodrivmedel.

Det är möjligt att ta till vara mer av skogens restprodukter för bioenergiändamål. Potentialerna för primära skogsbränslen är stora men finns framförallt i Norrland och på småländska höglandet. För att möjliggöra tillvaratagandet av befintliga potentialer anser Skogsindustrierna att fortsatt forskning och utveckling inom följande områden är viktigt:

- Att ytterligare effektivisera produktion, logistik och transport av bioenergifraktioner.
- Att öka användningen inom andra sektorer. Det kan till exempel handla om utveckling av flytande eller gasformiga bränslen samt torrifiering för att kunna ersätta kol.

RESURSEFFEKTIVITET MÅSTE FORTSATT VARA I FOKUS

Att arbeta resurseffektivt är naturligt och ”inbyggt” i de skogsindustriella värdekedjorna. Ett första exempel på detta är råvaruförsörjningen, där varje del av råvaran används där den skapar högst värde i form av sågade trävaror, papper, massa eller energi. Ett andra är våra medlemmars energikluster, där sågverk, massa- och pappersbruk ofta är samlokaliserade och ingår i stora energikomplex, också med intressenter i närområdet. Ett tredje är användningen av returfiber, vilket är en existerande del av den cirkulära ekonomin.

För att få ett verkligt effektivt system behöver man se ett brett perspektiv där industri och samhälle samverkar.

När det gäller energieffektivisering är det något som industrin dagligen arbetar aktivt med. Effektivisering behöver ses i relativa termer och inte i absoluta mått. Skogsindustrin arbetar för att minimera energianvändningen per producerad enhet, men ökar gärna energianvändningen om produktionen går upp.

Skogsindustrierna anser att fortsatt forskning och innovation gällande resurseffektivitet bör fokuseras på:

- Att belysa värdet av kontinuerlig energieffektivisering
- Att utvärdera olika styrmedel för att stimulera energieffektivisering
- Att finna möjligheter att nyttja synergier mellan olika företag/branscher, till exempel i högre nyttja restvärme i industrin i lokala fjärrvärmenät
- Att få en fortsättning på programmet ”massa och pappersindustrins energianvändning”.

INNOVATION AV NYA BIOBASERADE PRODUKTER

Med välskötta skogar och en skogsindustri av världsklass som grund har Skogsindustrierna ställt upp en offensiv vision: att skogsnäringen driver tillväxt i världens bioekonomi. En bioekonomi utgår från förnybara råvarukällor, som används på ett hållbart sätt. Bioekonomin bidrar därmed till att bryta dagens fossilbaserade ekonomi och till att uppnå EU:s och Sveriges klimatpolitiska målsättningar.

De biobaserade produkter Skogsindustriernas medlemsföretag redan idag tillverkar – trävaror, massa och papper – kommer att bli basen under åtskilliga år framöver. För att framtidssatsningar ska kunna finansieras vad gäller nya biobaserade produkter krävs en aktiv forsknings- och innovationspolitik. Skogsindustrin är inriktade på att bidra med nya material, nya former av biokemi och nya effektiva biodrivmedel. Detta arbete bedrivs primärt inom det strategiska innovationsområdet BioInnovation, där STEM deltar som en viktig partner. BioInnovation har som målsättning att öka förädlingsvärdet och konkurrenskraften i den svenska biobaserade sektorn genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att ta fram nya biobaserade material, produkter och tjänster.

Ur ett energiforskningsperspektiv med ambitionen att beakta helheten är det viktigt att inte enbart fokusera på att ersätta fossil energi med förnybar. Det bör även omfatta möjligheterna till materialsättning (substitution) av energikrävande material och processer med förnybara material. Skogsindustrierna anser därför att STEM bör

- Arbeta för ökade resurser för bioekonomiorienterade SIO-program

- Arbeta för att det avsätts pengar för krävande biobaserade pilot- och demonstrationsprojekt

ÖKADE ANSLAG TILL ENERGIFORSKNING OCH –INNOVATION ÄR RÄTT VÄG ATT GÅ

STEM föreslår att insatserna för energiforskning och –innovation ökas från dagens 1,3 miljarder kronor per år till att vara 1,76 miljarder kronor per år från 2017. STEM uppger vidare att finansiering av ökningen kan ske genom omfördelning av forskningsanslag, men anger inte från vilket område pengarna ska tas.

Skogsindustrierna tillstyrker STEM:s förslag.

Stockholm

2016-04-04

För Skogsindustrierna

Mårten Larsson
Chef näringspolitiska avdelningen